סה: המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

גימא מתני' דלא בר' מאיר. מדתנן דלא מכר את המפתח דיק דהא מכח מפתח מסיק דאתיא דלא כר' מאיר ולא כפ"ה דפירש דהשתא מדקתני לא מכר את המכתשת המיטלטל קא פריך: **מחוורתא** דלא בר' מאיר. וא"ת והא קאמר בהמוכר את הספינה (לקמן דף עח:) דרבי אליעזר ור"מ קיימי כחדא שיטה מדתנן בפירקין (דף סז:) רבי אליעזר אומר המוכר את הכד מכר את הקורה וי"ל דלאו ממש בחדא שיטה קאמר תדע דהא טעמא דר' אליעזר מפרש בברייתא שלא נקרא בית הכד אלא על שם קורה: **צינור** שחקקו **ולבסוף קבעו פוסל את המקוה.** איכא לאוקמי אפילו בפרוץ משני רוחות כדרך הציור וכגון שחטטו באמצע לקבל לרוחות דבהאי בית קבוע חשיבי מים שאוגרים שעוברים על אותו בית קיבול כתמן (מקואות פ"ד מ"ג) החוטט בציור כדי לקבל לרוחות בשל עץ בכל שהוא בשל חרס רביעית ר"י אומר אף בשל חרס בכל שהוא כו' דאי לא חטטו אפילו סתום משלשה לדדים לא חשיב כלי כדמוכיח רבינו שמואל מהא דתנן (שם מ"ב) המניח את הטבלא תחת הציור אם יש לה (ו) לבזבז מתרבע רוחות כו' ואין נראה לאוקמי בציור שסתום מכל לד ודוקא שמים נופלין מציור למקוה אבל אם נפלו מציור לקרקע ומקרקע למקוה המשכה היא ואינו פוסל המקוה אם יש כבר במקוה כ"ל סאה מי גשמים כדתנן בפרק קמא דטמורה (דף יב.): **אילימא רבי אליעזר דבית.** התם בהא פליגי פי' הקונטרס ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוי הנהו רבנן דאמר לעיל לא רבי אליעזר ולא רבנן ונראה לר"י דזה דחקו לפי מה שמפרש לעיל מכר את המכתשת חקוקה היינו קבועה ולבסוף חקקה אבל לא את הקבועה היינו חקקה ולבסוף קבעה אלמא מיפלגי רבנן בין חקקה ולבסוף קבעה ובין קבעה ולבסוף חקקה ג"כ אתי שפיר כרבנן ובמנס דחק לפרש דמלינן לפרש דחקוקה היינו שלא תלשה מעולם שנחקקה בסלע היולא מן ההר וקבועה בין קבועה ולבסוף חקוקה בין חקוקה ולבסוף קבועה: **הרי היא** בקרקע. השתא קס"ל דכוורת מחוברת חייבי ולריך לפרש והרי היא בקרקע לקבועה בכסף ושטר וחזקה אבל לבסוף דמסקינן טעמא משום דאיתקש ליער קאי אדבש שבתוך הכוורת ולא חיישינן בחיבור הכוורת ואומר רבינו יצחק דהשתא הוה מצי למיפרך וליטעמיך דלא מוקמת טעמא משום היקשא דיער אלא משום חיבור כוורת בטיט אמאי חייב חטאת הרודה ממנה בשבת דה"ל כרודה פת מן התנור דלא מיחייב אף על גב דתנור מחובר ולענין טומאה נמי מקבל הדבש טומאה אפילו במקומה כיון דלא בעי מחשבה ולענין פרוחבול נמי חיפוק ליה דהא איכא מקום שבוכחת עליו כדפריך בהשולה (גיטין דף לז.) גבי עלין נקוב אלא על כרחך דמנח אמיסי דמשני התם ואם כן אין טעמו של רבי אליעזר משום שמחובר בטיט: ומקבלת הרי כולן מכורין: **גמ'** לימא מתניתין דלא כר' מאיר דאי (א) ר"מ הא אמר (ב) מכר את הכרם מכר תשמישי כרם אפי' תימא ר"מ התם קביע הכא לא קביע והא מפתח דומיא דדלת קתני מה דלת דקביעא אף מפתח דקביע אלא מחוורתא מתני' דלא בר"מ ת"ר (ג) המוכר את הבית מכר את הדלת ואת הנגר ואת המנעול אבל לא את המפתח מכר את המכתשת החקוקה אבל לא את הקבועה מכר האיצטרוביל אבל לא את הקלת לא את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים ר' אליעזר אומר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע (ד)בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ולא את היציע (ה)ת"ר (ו)ציצור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה מני לא ר' אליעזר ולא רבנן הי ר' אליעזר אילימא ר"א דבית דלמא היינו טעמא דר"א סבר (ז)מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ואלא ר"א דכוורת דבורים דתנן (ח)כוורת דבורים רבי אליעזר אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול ואינה כלומר התם בדר"מ איכא למימר דלא איירי ר"מ אלא בתשמישין הקבועין לעולם בתוך הכרם שאין מזיזין אותם משם לעולם ואע"ג דאיכא קבועין בקרקע אבל מכתשת שאינה קבועה בקרקע זימנין דשיילי לה ולא קביעא בבית כל כך: **והא מפתח דומיא דדלת קתני מה דלת דקביעא.** לעולם שאין מזיזין אותו משם להטלטל ממקום למקום אף מפתח בשל עץ מיירי דקביעא שיש מפתחות שאין מזיזין אותן מן הפותחת כגון של בני כפרים ואפ"ה לא מכר את המפתח דאי איתא דבמפתח שאינו קבוע מיירי ליפלוג ואיתני בדידה המוכר את הבית מכר את המפתח קבוע אבל לא את המיטלטלת דקתני גבי מכתשת וכ"ש דלא דקביע טפי אלא מדקתני דלא שמעינן דליכא לאיפלוגי אלא בין דלא למפתח ואע"ג דקביע בדלת אינו מכור שהרי תשמיש קל הוא ונוח לטלטולו ופעמים שמטלטלת אבל לא תדיר: **גנר.** ברזא וקבוע בכותל: **מנעול.** קבוע בדלת: **המכתשת החקוקה.** כגון שלא היולא מן ההר אבל אם הקבוה אבל לא אם הקבועה. שהיתה חקוקה ועשויה ואח"כ קבעה בקרקע (ט) ולא כמתני' ומתניתין ר' אליעזר היא דפליג בסיפא ואמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע וכן פירש ר' חננאל וכן עיקר: **ר' אליעזר כו'.** אמכתשת קבועה פליג: **כיון כך וכיון כך.** בין שאמר לו כל מה שבתוכו כיון שלא אמר: **לא מכר הכור כו'.** דאינו בתוכו של בית אלא בריחים בפני עצמן הן: **ציצור.** של עץ או של אבן עשוי כמין סילון ויורדין ממנו מים למקוה: **קבעו בקרקע פוסל את המקוה.** דמים שאוגין פוסלין אותו וכיון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מיבטיל מן שם כלי מיניה ומשוי להו שאוגין למים שבתוכו: **ולבסוף חקקו.** הרי הוא כעושה חריץ בקרקע: **מני.** הך ברייתא דקתני דמשום קביעות בקרקע לא בטיל שם כלי מיניה דמעיקרא: **לא ר' אליעזר ולא רבנן.** דפליגי עליה: **הי ר' אליעזר.** מאיזה דברי ר' אליעזר אתה למד דלא קבילא ליה הך ברייתא. וה"ה דה"ל למימר והי רבנן אף אין דבר גמרא להאריך כל כך: **אילימא ר' אליעזר דבית.** דמכתשת חקוקה ולבסוף קבעוה בקרקע משוי לה ומכורה בכלל בית ומיהו רבנן דפליגי עליה לא ליהוי הנהו רבנן דאמר לעיל לא ר' אליעזר ולא רבנן: **בעין יפה מוכר.** והלכך אע"ג דאיכא תורת כלי עליו כיון דמתחבר מכרן המוכר אבל גבי ציצור שחקקו ולבסוף קבעו מודי דפסיל מקוה: **ורבנן סברי כו'.** משום דר' אליעזר נקט לה ואמתי דברי הכל אתיא: **כוורים דבורים.** מחוברת היא בקרקע בטיט: **הרי היא כקרקע.** לכל דבר להיות נקנית בכסף ובשטר ובחזקה ולקנות על גבה מטלטלין ולכתוב עליה פרוזבול כאילו היא קרקע דתנן במסכת שביעית פרק אחרון (משנה ו) אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע ואם אין לו מזכה בתוך שדהו. ולשם (מ"ג) מפורש לפי שראה הלל שנמנעין העשירים מלהלוות לעניים מפני ירא שביעית שמשמטת והיו עוברין על מה שכתוב פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' (דברים טו) עמד הלל והתקין פרוזבול פרוז ריוח כמו שהפריז על מדותיו דבמסכת נדה (דף ד:) בול עשירים כמו אלו ראשי בולאות שביהודה (גיטין דף לז.) כלומר ריוח לעשירים שלא יפסידו שלהם ותנן [שביעית פ"י מ"ד] (ו) גופו של פרוזבול מוסרני לכם פלוני ופלוני

א) נראה דל"ל דאינו מכור לר"מ אלא קנים המעמידים וכו'. ב) דברי רבינו נכתבו כדעת ר"י בתוס' ד"ה לימא פ"ב.

עין משפט נר מצוה

לב א ב מיי' פכ"ה מהל' מכירה הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריד סעיף יא:

לג ג מיי' פ"ו מהל' מקואות הל' ו סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רח סעיף לד וסעיף לו (ובכל אלפס עיד בפנינות פ"ב דף רלח.):

רבינו גרשום

וכל מה שבתוכו כולם מכורין. אפי' כלים המיטלטלין שיש בו: מכר תשמישי הכרם. משמע תשמישים בין קבועין בין מיטלטלין ומתני' קתני דלא מכר המיטלטלין דכי היכי דאמר גבי כרם הוא הדין נמי גבי בית: התם קביע. גבי כרם תשמישין קבועין בקרקע (ו) אלא קנים המעמידים את הענבים והציורים שקושרין בהם הענבים לקנים וכיון דמחובר לקרקע הרי הן בקרקע ומש"ה הרי אלו מכורין אבל הכא לא קביע מפתח ומיטלטל ומשום הכי לא מכור: אף מפתח. נמי קבוע בדלת דאינו נפרד ממנו כלל ואפ' הכי קתני דלא מכרה. אלא מחוורתא מתני' דלא בר' מאיר: ואת הנגר. היינו ברית שקבוע בכותל למעלה כן הדלת וכשנועל הדלת נופל הנגר עד לארץ ונועל: ואת המנעול. קבוע בדלת: אבל לא את המפתח. דמיטלטל: מכר את המכתשת החקוקה. כמו סלע היוצאת מאליה מקרקע שהיא מחוברת מעיקרא ותוקקין אותה במקומה לצורך מכתשת ומשום הכי הוי כקרקע ומכורה היא: אבל לא את המכתשת קבועה. שהיתה תלושה מעיקרא והדר קבעה וחקקה כלו' דלא מיחבר היא: אבל לא מכר לא את התנור ולא את הכירים. משום דכל הני מטלטלין נינהו ולא כקרקע דמ. תנור שהוא עשוי כגיגית רחב מלמטה וצר מלמעלה: ר' אליעזר אומר כל המחובר לקרקע. אפ' מכתשת הקבועה ואת התנור והכי נמי דיחים דמחוברין לקרקע הרי הן בקרקע ומכורין ומסתברא דמתני' ר' אליעזר היא: בין כך ובין כך. אפי' אמר לו הוא וכל מה שבתוכו: לא מכר לא את הבור כו'. דכל הני רשות בפני עצמן הן ולא שייכי כלל עם הבית: ת"ר ציצור שחקקו. כדי לקובעו מן המעין ועד המקוה שילכו המים למקוה דרך הציצור: פוסל את המקוה. משום דהמים דרך הציצור שהוא כלי באין למקוה והוי כמים שאובין דלאו בקרקע הוא: קבעו. מתחלה לארץ: ולבסוף חקקו. כשהוא מחובר: אינו פוסל את המקוה. דבקרקע דמי הואיל ולא הוי ליה תורת כלי בחלוש: לא ר' אליעזר ולא רבנן. אי נימא ר' אליעזר דבית. דאמר לעיל כל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע והכא קתני ציצור שחקקו ולבסוף קבעו אע"ג דמחובר לקרקע פוסל את המקוה. ולא רבנן דאמרי לעיל מכר את המכתשת חקוקה אבל לא את הקבועה משום דלא בקרקע דמי הואיל שהיתה תלושה מעיקרא אע"ג דקבועה וחקקה במקומה כו' והכא קתני קבעו ולבסוף חקקו במקומו הרי הוא כקרקע ואינו פוסל את המקוה. ודלמא התם בבית בהא קמיפלגי דר' אליעזר דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע מכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי וכו'. אבל הכא לענין מקוה דלמא כברייתא ס"ל: כוורת דבורים. שעשאה וחיבר לקרקע כו' וכותבין עליה פרוזבול. דקאמר מוסר אני לכם ששרותי אגב האי כוורת כדי שלא תהא שביעית משמטת:

מסורת הש"ס

(א) גמ' דלא בר"מ: (ב) רשב"ם ד"ה הרי וכו' שאר מאני תשמישתיה כל"ל וכן כפתוך: (ג) באו"ר שהוא דבר גדול מבית בגדולי וכו' אמר לו כל: (ד) ר"ה ליתא וכו' דלא מכר וכו' המוכר את הספינה ג"כ בדף ע"מ ע"כ: (ה) באו"ר מתנן כתתני. ג"כ בסוף דף ס"ח: (ו) ר"ה הרי הוא כקרקע וכו' ותנן זהו טופו וכו': (ז) תוס' ד"ה ציער וכו' לבזבזים מתרבע רוחות כו' ולא בזבוז צריך לאוקמי:

מוסף רש"י

ציצור שחקקו ולבסוף קבעו. והמשיך בו מי נפנים לו מי נהר לנקות, פסלו משום מים שאוגין (ב"מ מ:). קבעו ולבסוף חקקו. לפי כלי הוא אלא תרעא שמיסתא היא (שם).

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא בר"מ: (ב) רשב"ם ד"ה הרי וכו' שאר מאני תשמישתיה כל"ל וכן כפתוך: (ג) באו"ר שהוא דבר גדול מבית בגדולי וכו' אמר לו כל: (ד) ר"ה ליתא וכו' דלא מכר וכו' המוכר את הספינה ג"כ בדף ע"מ ע"כ: (ה) באו"ר מתנן כתתני. ג"כ בסוף דף ס"ח: (ו) ר"ה הרי הוא כקרקע וכו' ותנן זהו טופו וכו': (ז) תוס' ד"ה ציער וכו' לבזבזים מתרבע רוחות כו' ולא בזבוז צריך לאוקמי:

(ו) גמ' דלא בר"מ: (ב) רשב"ם ד"ה הרי וכו' שאר מאני תשמישתיה כל"ל וכן כפתוך: (ג) באו"ר שהוא דבר גדול מבית בגדולי וכו' אמר לו כל: (ד) ר"ה ליתא וכו' דלא מכר וכו' המוכר את הספינה ג"כ בדף ע"מ ע"כ: (ה) באו"ר מתנן כתתני. ג"כ בסוף דף ס"ח: (ו) ר"ה הרי הוא כקרקע וכו' ותנן זהו טופו וכו': (ז) תוס' ד"ה ציער וכו' לבזבזים מתרבע רוחות כו' ולא בזבוז צריך לאוקמי:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com